

ДАВРО-БОСАНСКИ
ИСТОЧНИК

лист за црквено-просвјетне потребе српско-
прав. свештенства у Босни и Херцеговини.

Издаје двапут у мјесецу. — Цијена 3 фор. годишње.

Бр. 3.

Сарајево, 1. Фебруара 1889.

Год. III.



Престолонашљедник круне Хабсбуршке
ЦАРЕВИЋ И КРАЉЕВИЋ

РУДОЛФ

(9. авг. 1858. — 18. јан. 1889.)

Страшан је то удар за цара и краља нашег, за његов сјајни двор,
за сву хабсбуршку породицу и за моћну Аустро-угарску државу;
најдичнији је то цвијет, који у њој прерано свену.

Преблагн Госпoде Боже ублажи и укријепи по својој
милости прејасне родитеље покојникове, и нека буде воља
Твоја, молећи се свемогућству и милости Твојој:

Упокој с праведними раба Твојегo, и вјечна му памјат
међу нама.

Из црквеног права и црквене праксе.

Пише Т. Алагвић, проф. богословије на Рељеву.

О БРАКУ.

(Наставак)

II.

Недораслост у опће.

Ко жели ступити у брак, треба да је кадар подмирити природни нагон својега брачног друга. Способност у томе опажа се правилно тек у неком времену човјечијег узраста, и не показује се код сваког човјека у једнакој мјери, у истијем годинама људског живота. То зависи од тјелесног склопа и развитка, који иде по крви, по начину живота и узгоја, по клими (поднебљу) и крају, у којем човјек живи.

Али, кад се узме недораслост као брачна сметња у опће, онда није доста, да се одреди узраст, у којем је човјек физички дорастао за брачни живот, него се иште још да се одреди узраст, у којем је и умна снага његова толико развијена, да може схватити и извршити дужности, које прима на се, кад ступа у брак, и да може основати и одржати породицу са својијем другом.

Како, због силнијех брачних прилика, није могуће сваки пут пресуђивати, ко је способан за брак у овоме погледу, ко ли не, то се узимају најобичнији и најчешћи појави у природном развиту човјечијем за мјеру човјечијег узраста. Према томе дијели се недораслост у главном на дјечаштво и момаштво. По §. 21. опћ. ав. грађ. законика, дјетињство је код човјека, кад није прешао 7-му; дјечаштво (*Unmündigkeit*, што њеки зову малодобство), ако није навршио 14.; и момаштво (*Minderjährigkeit* малолетство), ако није прешо 24. годину својега живота.

Некад бијаше обичај, нарочито у јужним крајевима, да се дјетићи, особито ђевојнице, у веома раној младости заручиваху; а вјенчаваху се тек пошље неколико година, кад су нарасли за брачни живот. — Изузевши чланеве владарских кућа, ријетке су данас прилике, да се зарука у опће по башка врши. Неке су цркве, а погледом на несталност човјечју и на друге разне прилике, које би могле покварити брак, који је о заруци свечано обећан, законом уредиле, да се зарука врши у исто вријеме, кад и вјенчање. Тако н. пр. руска црква прогласила је ту уредбу још у средини 18. вијека (М. Горчаков: О тајње супружества, Петр. 1880. стр.

317.). Стога није ни потребно данас, да се одређује узраст за заруку, јер важи исти, који и за вјенчање, и који ћемо ми ниже означити. Напоменућемо само, како је византијско право уредило обичај заручивања у раној младости. По томе обичају могаше се заручити девојчица од 5, 6, 7 година и даље. Грчки цареви одредили су, да се нико не смије заручити, док не наврши 7. годину. И црква је у шљед тијех прилика у неколико узимала ту наредбу у обзир, али није вољна била, да благослови заруку или брак у тијем годинама. Сматрала је све за прост грађански уговор између два лица. Највећма је противна била, да такви заручници опће међусобно, док не доспију до година, које је она за брак означила, на супрот намјерама тадашњег грађ. друштва, које мишљаше, да се раном заруком и у шљед слободног састанка заручника брже утире пут к узајамном поштовању. Са своје стране и за своју заруку т. ј. заруку, која се изврши јавно и по пропису, који је у Требнику изложен, искала је црква од момка пунијех 14. а од ђевојке 12 година; иначе није давала заруци никакве каноничке важности. То се може засвједочити и овијем примјерима: У вријеме патријарха Теодосија I. Борадјота (1178—1183) јавио је митрополит апријекки, Роман Артабазд, синоду цариградском, да се ђевојка од 10 год. Јерина свечано заручила за Јована. Синод је ријешо, да се због незаконите заруке, заручници раставе. — Мјесеца јуна год 1325. у вријеме патријарха Исаије, казала је удовица Апостолина пред синодом у Цариграду, да је презвитер Пантир благословио заруку, коју је склопила са Тодором Ђаконитом њезина кћи, којој бјеше тада 8 година. Ђаконит, да је гађа и свакојаке јој погрде чини, већ 5 година. У шљед тога да је њезина кћи тако омрзла на њ, да га жива виђети не може. Тодор Ђаконит је признао кривицу, но у једно је и примјетио, да му је мати сметала, што није у брак ступио. Али синод одлучи, да с' погледом на црквене законе, који ишту о заруци, да је ђевојка навршила 12 година, треба заруку раскинути. Свештеник пак, који је заруку благословио, да

се ријешу свештене радње (из списка патријархата царигра., в. Dr. Jos. Zhishman: Das Eherecht der orientalischen Kirche стр. 201.).

По грчко-римском праву, управо, по одредби цара Јустинијана (527—565.) дорастао бјеше за брачни живот, мушки од 14, а женска глава од 12 година. Ову је одредбу усвојила и црква, имајући пред очима исте разлоге, који државу руководише у томе, т. ј. кад су младенци толико умно и тјелесно развијени, да могу постићи цијељ брачну. Она је са свијем дошљедно забрањивала брак и у онијем случајевима гђе је било физичке зрелости за брак, али није хтјела да га допушти колико из обзира на пристојност, толико и стога разлога, што брачне свезе, које се склапају испод одређенијех година често пута руше организам (строј) човјечји. Одобравајући, што се подудара грађански закон у овоме са законом природним и моралним, веома је чистичала, да су дорасле за брак само особе, које су навршиле 14 или (женске) 12 година; на против да држи за блуд сваки брак, који је склопљен испод тијех година. Да се је црква у својему пратичкоме животу заиста тога придржавала, можемо доказати овим примјерима: Кад је год. 1235. епископ Јован од Арте упитао патријарха од Цариграда Германа II, шта да ради са ђевојком, која је вјенчана прије прописаног узраста, добио је одговор, да се ђевојка растави од онога, који ју је завео, а дотични свјештеник да се свргне (синодална одлука од мј. јула 1235. в. Zhishman: Eherecht стр. 204.). —

Митрополит бугарски, Димитрије Хоматен (13. виј.) приповиједа, како је дошла била к њему у синод Зоја, кћи Николе Пезиконула, и јавила му, како је у бризи, да живи у тробрачности, јер да је у незрелим годинама т. ј. прије свршетка 12. године, већ два пута удата била, и пошље, кад је нарасла за удадбу (т. ј. кад је навршила 12 год.), ступила бијаше у трећи, а сад већ и у четврти брак. Питаше, у колико јој припада црквеној заједници и шта да ради у томе случају, ако је синод окриви. Синод је одлучио на основу 74. и 109. новеле (новела значи „нов закон“ т. ј. закон, који је издан, кад су већ законици довршени били, ушљед каквијех новијех прилика у државном животу) цара Лава и новеле цара Алексеја I. Комнена од год. 1084., да оба прва брака немају важности за то, што су склопљени у недораслости; на

против друга два, да имаду своју каноничку важност. Међу тијем Зоја требаше да издржи кар (епитимију) и да се никад више не удаје. (Zhishman: Eherecht стр. 205.).

Православна црква дакле нити је благосиљала, нити може да благослови брак лица, која нијесу навршила 14. или 12. годину (ср. §. 48. опћ. ав. грађ. законика). У данашње вријеме држи црква за правилан узраст и довољан за женидбу или удадбу, ако је момак навршио 18, а ђевојка 16 година (ср. Крмч. књига д. II. гл. 49.). У тијем годинама може сваки склопити брак, ако му не смета војништво или робља. У руској цркви утврђене су те године и царском наредбом од год. 1830. Ако се брак склопи испод 18 или 16 година, не раскида се, али се сматра за незаконит; а свјештеник и сви, који су на томе радили, оштро се казне. Указом св. синода од 31. маја 1857. дана је епархијалним архијерејима у Русији власт, да, ако фали још по године до потпуног узраста, могу дати допуштење, да се брак склопи (Нечаев: Практ. руководство II. изд. стр. 200.). — У Србији може момак ступити у брак, ако и није навршио пуних 17, а ђевојка 15 година (там. грађ. законика §. 69 и 72., и крив. зак. § 136. в. таблице разновених примјера сродства од еп. жичког Ник. Ружичића, Биоград 1886. стр. 5). Ако фали још по године треба тражити допуштење од власнога архијереја (ручна свешт. књига митроп. Михаила стр. 103. и 172.).

Каква су права и дужности родитеља или старатеља о браку њихове ђеце, која не наврше пунијех 24 год. говорићемо у идућем бр. овога листа.

Као што може недораслоост да буде брачном сметњом, тако исто може да буде и дубока старост. У изворима не каже се изреком, кад човјек неби смио ступити у брак због старости. По канониста 14. вијека Матија Властар вели: Код брака не гледа се само на то, што је допуштено, већ и на оно, што је пристојно (Синт. сл. б. гл. 8: Schaguna: Compendium des kanonischen Rechtes стр. 47.). Дубока старост не само да не приличи за брак, већ није ни кадра, да природи право учини. — Василије велики у својему 24. правилу не допушта да се удају удовице од 60 година. По ручној свешт. књизи (стр. 139.) немају право више на брак, мушки старији од 60, а женске старије од 50 година. (Наставиће се.)

Г о в о р*)

Пере Дрљаче председника српско православно црквено-школске општине у Б.с. Новом, држан при светосавској слави и забави дне 14. јануара 1889.

Многоштована господо и мила браћо!

Најсрдачније се радујем видити и поздравити вас све без разлике вјероисповијести овдје сакупљене у овом мом новом дому при вечерашњој светосавској слави и забави. Добро дошли и хвала вам који сте дошли! Браћо тако и треба да у слози и братинској љубави живимо на овом биједном свијету. И данашњи српски светитељ Сава он је тако учио и радио, те је своју завањену браћу мирио и свој народ слози и братинској љубави учио.

Многоштована господо и мила браћо!

Знајући добро, да је живот човјечији тако као роса на медној ливади, хоћу да га мени и мојима и послје његове тјелеснине, када будемо гробови, добрим дјелом продужим. Да добро дјело учиним позивају ме на то племенито осјећаји мојијех родитеља, који свагда бјеху наклоњени ближњему и сиротињи, те чинише колико год могоше богоугодна дјела, па тко и мене васпиташе. Браћо! Српски просветитељ св. Сава чинио је богоугодна дјела и стварао је народу своје лијепе задужбине — цркве и школе да се облагороде у тијем храмовима срца и просвјети ум нашега народа. Ол нам је показао примјер добродјетели, коме сви треба да сједимо. Томе примјеру ево ја данас сједим.

Божијом помоћи а трудом мојим и моје супруге подигао сам ову двокатну кућу од солиднога материјала а у вриједности од 15.000 форината. *Ту кућу са земљиштем и водом добровољно придарујем на корист српске омладине за српско-православну школу, под тим условом, да ту кућу нико никада и никоме продати не-*

може, већ да нам служи на успомену, а народу српском на дику и понос под насловом овим: *српско-православна основна школа, задужбина Петра и Марије Дрљаче у Б.с. Новом 1888. год. исправили.*

Мила дјецо! Из жарке љубави према вама подигао сам вам ову зграду за вас и за многе послје вас, који ће се у овој кући као у својој школи учити у науци и спремати за ваљане Србе и честите грађање ове нам миле наше домовине. Ја се надам кад одрастете и размислите, да ћете се сјећати мене и у гробу, да ћете и ви чинити богоугодна дјела, те и својим млађима препоручивати да их чине, као што то ја вама.

Уједно наређујем, да се просторије од ове куће а моје задужбине, које за училишта нијесу потребне, изнајмљу а од тог новца да се издржава српски учитељ и сиромашни ученици српски. Закључујући ову моју завјештајну изјаву — препоручујемо ову моју задужбину благослову божијем и светитељу Сави као заштитнику свих српских школа и стављам је под окриље Његовог Величанства премилостивог цара и краља Франц Јосифа I. а вама браћо Срби и суграђани моји предајем ју у драгоцени аманет из ког треба да сја нашој дјечи и нашијем потомцима луча божанске и свјетске науке да буду и они достојни потомци српског просветитеља св. Саве; а управу ове задужбине наређујем оvd. српско прмвославној црквено-школекој општини, да од данас истом кућом својски и савјесно по овом моме завјештају управља и влада. —

Петар и Марија Дрљача.

(Пошље тога пјевата је пјесма св. Саве и царска химна.)

*) Овај говор штампан је на засебном листу, који нам је дошао до руку од честитог грађанина Србина — родољуба Пере Дрљаче. Због његове важне садржине, ми га ево уврстисмо и у овај лист ради угледа осталим много богатијим Србима. Ово је заиста племенито и родољубиво дијело перина, које заслужује сваку хвалу. Дај Боже да и остали шљедују његову примјеру а све на опстанак и осигурање наших Српско-православних школа. Уред.

Показивање пута у царство небеско.

Бесједа православним Хришћанима.

Од митрополита **Инокентија**.

(Слободан превод с руског.)

(Наставак)

Други одјељак.

*Како је Исус Христос живио на земљи,
и зашто је Он пострадао за нас?*

Сваки човјек дужан је испунити закон Божиј. Тај је закон исказан у двије заповједи: прва, „Љуби Господа Бога твога свијем срцем твојим, свом душом твојом, свом мишљу твојом и свом снагом твојом“; а друга, „Љуби ближњега твога као самога себе“.

У колико ко то испуни у толико ће и бити награђен. Али га нема, нити је било нити ће бити човјека, који би ове двије заповједи уре. но и савршено испунио. Само једини Исус Христос, што их је испунио потпуно и савршено без икаква приговора. Односно тога су, дакле, и сви свети, па и сами велики свеци — људи, само као свјетилке, а Исус Христос као сунце у свом својем сјају и бљеску.

И као што човјек не може гледати у сунце и описати га, исто тако не могу се прегледати ни описати сва добра дјела, што их је Христос учинио; те због тога, о животу и добротинама његовијем казаћу вам укратко и само оно, што се једино из јевангелија видјети може.

Ниједан човјек па и ниједан анђел није толико љубио Бога, колико Га је љубио и љуби Исус Христос.

Исус Христос увијек се молио Богу, Оцу Својем, а особито често молио се ноћи у самћи.

Исус Христос је сваког празника а особито о пасци, ишао у јерусалимски храм, који је био подалеко од Његовог мјеста, у којему је живио, и сваке суботе долазио је у зборницу, у којој су се мудри скупљали на молитву и поуку.

Исус Христос свега својега живота уважавао је, поштовао, покораво се и пазиво своју мајку и Јосифа (који му бијаше поочим) старатеља својега; а исто је тако поштовао управитеље старце и плаћао порез земаљском цару.

Исус Христос је без противљења, од своје воље, од свег срца и са пунијем жаром љубави тачно вршио Свој посао и Своје звање, ради којег је и дошао на овај свијет.

Исус Христос волио је све људе и сваком је желлио и чинио добро, па за праву људску срећу није жаљиво ни Свој живот положити.

Исус Христос неисказаном смјерношћу и љубављу носио је свакојаке увреде, није се жаљиво на оне, који су Га вријеђали, па ни на јавне непријатеље никад се није љутио, и ако су Га вријеђали, ругали Му се и радили Му о глави. Он би могао само једном својом ријечју упропастити и истријебити све своје непријатеље и противнике, но то не хтједе учинити; него напротив, жељаше им свако добро, чинио им је добра, молио се за њих, жаљиво их и оплакивао њихову пропаст.

Укратко рећи: Исус Христос од Својега рођења па до саме смрти није учинио ни најмањег гријеха ријечима или дјелом па ни мислима, него је у свако доба и сваком човјеку а уједно и свјема људима само добро чинио.

Сад да видимо како је пострадао за нас Исус Христос овдје на земљи.

Исус Христос и ако је Син Божији а и Сãm Бог, опет је примио на се тијело и душу човјечију и постао правим човјеком, али без гријеха; па као Сведржитељ, био је слуга; као цар неба и земље родио се у сиромаштву од сиротне мајке, — у пећини и био је смјештен у јаслима; а његов тобожњи отац бијаше сиромашни дрвођеља.

Исус Христос, као највећи Законодавац, да би испунио што је по закону требало, осми дан по рођењу пролио је обрезањем своју најскупљу крв. По овом донијела га је Пречиста мајка у цркву и за Њега — Откупника свијета дала је одкуп. Исус Христос бијаше још у колијевци, а Ирод Га тражи, да Га убије, па гоњен уклања се у Мисир, тражи склона у туђој земљи.

Не мислите, да Исус Христос, и ако је био у дјетинству Својем није могао знати све, шта се радило и чинило с Њиме. Не! Исус Христос макар да је прави потпуни човјек, Он је у исто доба још и прави и савршени Бог; та

као Бог Он је све видио и све знао, шта се с Њим догађа.

Исус Христос и ако је Бог и Сведржитељ, којему се покоравали небеса и земља, тушта и и тма анђела. Он се сам цијелог Својег земаљског живота покораво Својој мајци, која је и сама Његово стварање.

Исус Христос, и ако су сва блага овога свијета у Његовој руци, кроз свој земаљски живот не имао ни на земљи мјеста, гдје би се с главом склонио.

Исус Христос као цар свега свијета плаћао је порез цару земаљском.

Исус Христос, коме служе сви анђели и сваки створ, и сам је служио људе и прао ноге својим ученицима, које је изабрао између неукних и простих људи.

Исус Христос, кад је проповиједао поднио је много и свакојаких увреда од својих непријатеља. Називали су Га грјешником и преступником закона Мојсијева, скитницом, дрвдјељскијем сином, другом и учасником изјелица, пијанца и цариника. По некад је злоба и јарост Његовијех непријатеља до тлен долазила, да су Га хтјели ђушнути с брда, а по гдје-кад хтјели су да га заспу у камен. Његову најсветију науку назвали лажом и пријеваром. Кад је болне исцјељивао и мртве повраћао у живот, онда су Његови непријатељи говорили и разглашавали и људма доказивали да је и у Њему самом ђаво и да то све помоћу ђавола чини.

Једном ријечи: Исус Христос од Својега рођења па све до саме Своје смрти страдао је, огорчаван је био и од сваког имао силнијех неприлика. Страдао је од људи а ради људи! Он је туговао не само за то, што га људи не слушају и огорчавају, него и за то, што они пропадају и не ће да се тргну од своје пропасти. Исус Христос страдао је тако рећи и виђено и невиђено, по томе што је он видио и трпио не само јавне увреде и огорчења од људи, него у исто доба видио је и тајне, зле помисли и намјере Својих непријатеља, па виђао је, да баш и они, који су тобож радо Га слушали и вољели, да му невјерују, или су немарни за своје спасење.

Од кога је највише страдао Исус Христос? Од јеврејских првосвештеника, од књижевника, т. ј., од научака и њиховијех поглавара, који су знали и чекали долазак Спаситељев к њима, али нијесу хтјели примити Исуса Христа нити

Га слушати; него на против као какву варалицу и прекршитеља закона предали су Га на смрт. И онда, кад је народ јеврејски хтјео да ослободи Христа од распињања, они су га наговарали, да је боље некати Варнаву, разбојника и пустихију, а Исуса најветијег од свију светијех да предаду смрти. Боже мој, до којег степена може доћи злоба и завист људска! Но што је најцрње и најгоре Исуса Христа одао је баш онај, који бијаше Његов ученик, — Његов знанац, који је с Њиме јео со и хљеб, и очима својима гледао живот Његов и силу Његове науке. Па како Га је одао? Потварањем и цјеливом! А по коју цијену? Само за тридесет талијера!

За кога је страдао Исус Христос? За све грјешнике од Адама па до свршетка овог свијета. Он је страдао и за Своје мучитеље и непријатеље који су Га предали на те муке, и за оне, који су примали од Њега небројена добра, па не само да Му нијесу били благодарни, него су Га још мрзили и гонили. Он је страдао и за свију нас, који Га вријеђамо сваки дан својим неправдама, злобом и великом немарношћу спрема Његовога страдања, које је ради нас претрпио; да неблагодарношћу и гаднијем гријесима као да га поново прикивамо на крст.

Исус Христос при крају Својег земаљског живота учинио је једно највише чудо, — васкресо је из смрти у живот Лазара, који је већ за три дана у гробу лежао и почео већ трунути. То је чудо учинио пред многијем народом, па многе подстрекло да вјерују у Исуса Христа и да га признаду као Божијег посланика. Али првосвештеници и књижевници јеврејски, умјесто да приме Исуса Христа и да вјерују у Њега па да и друге увјере, да је Он прави Спаситељ свијету, скупе се код Каијафе, гдје се зоговараше шта ће чинити од Исуса, тражећи да Га су чим било окриве, па најпошље ријешеше: да предаду на смрт Исуса Христа, који мртве из њиховог мртвила диже.

Него како је страдао Исус Христос најпотоњу ноћ, т. ј. послје тајне вечере, и до часа кад Га предадоше у руке војницима, то ми никако не можемо себи ни замислити! Његова су унутарња страдања била опет тако велика и ужасна, да је само једини Исус Христос био у стању, да их поднесе. Тад Га је и пробијао крвави зној.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Онда је душа Његова осјећала тешке муке, велику жалост и ужасне патње. Он се у души Својој стиди и страши за наше гријехе, које је Он на себе примио, па и за све гријехе, које људи учинише од Адама, па до оног доба, а и за гријехе људске, који ће се чинити до пошљетка овога свијета.

Тад је Исус Христос предвидио, да ће се и међу Хришћанима брзо појавити лицемјерни ученици, прилични Јуди, и да многи од њих не само што не ће пристати за Њим него ће се још предати и сами поганим и неваљалим гријесима; па шта више, много ће се и таквијех показати, који ће се и од саме вјере и Његове науке одметати или их извртати и грдити лажним тумачењима, и на мјесто, што би требало, да се поведе за божијом премудрошћу, желиће да сами заводе и друге по својему мудровању.

С једне стране за љубав коју Он имађаше према Богу, Оцу Својему, требало би да истрејеби људски род, као пријеступни и неблагодарни, а с друге стране опет, љубав спрам онијех људи, који падају и пропадају, нагонила Га је да за њих пострада и Својим страдањем да их спасе и избави од вјечне пропасти.

Та страдања и за самог Исуса Христа била су тешка и велика, да је рекао Својим ученицима: Тужна је моја душа до смрти!

Међутим, Исуса Христа као злочинца вежу и гоне непријатељима Његовијем, који суде и осуђују Га на — смрт! А апостоли, које је Он особито и више од свију волио — остављају Га и бјеже.

Кад их је Пилат запитао: Кога ћете да вам пуштам или Вараву или Христа? Онда пакосни и завидљиви непријатељи Његови наговарају несмишљени народ да ишту Вараву

— разбојника, а Исуса — праведнога и светога — да распну, па зато Га предају у руке невјерника, који Га муче, бију и пљују, ругају Му се и међу Му трнов вијенац на главу, свлаче Му хаљине и приквивају Га на крет и као великог злочинца распињу Га међу два хајдука и то на отвореном јавном мјесту. Претјерана пакост и завист не штеду Га овдје — на крету, него му се ту смију и ругају као варалици, а да му жеђ утуде пружају му да пије квасину, спирће са жучи помјешано.

И најпослије умире Христос, и умире смрћу — кажњен на крету, т. ј. мученичком и јавном.

Не мислите, да је Христос зато страдао, што није могао избавити се или уклонити се од патња. Не! Он је сам својеволјно прегасио и припио себе на такву жртву; јер друкчије не би нико смпо ни помислити да Га се дотакне. Сјетите се да оне, које послаше да ухвате Христа, упита Исус: Кога тражите? А они Му одговорише: Исуса Назаренца, а Он им рече: Ево мене, ја сам! Па од те једне Његове ријечи сви попадаше на земљу.

То је све, што смо вам могли казати о страдању Исуса Христа, које је по својој неизреченој љубави према нама, претрпио за нас. Али, да би могли колико је могуће више појмити и разумјети колика је љубав Његова према нама и колико је велика жртва Његова, треба напоменути, ко је тај Исус Христос.

Исус Христос је истинити прави Бог, Свемогући Творац свега свијета, велики цар анђела и људи, силни Господар свијех створења, страшни Судија живијех и мртвијех. Па сто то је та Исус Христос, који је од своје воље изволио да пострада за род људски.

(Наставиће се.)

Смијемо ли нападати свештенство?

(Свршетак.)

Сад ћу да се достакнем како се свјештеник прима и поштује у друштву. Оно истина, каже се: како ме држиш онако ме и наградиш; али ћу ја ипак изнијети ово што рекох. —

Прије свега унапријед морам изрећи истину да сељак много мање држи свјештеника на висини поштовања по шехерлија, према и овај

има част често пута и ће не треба рећи што против попа, па то још засладити коју погрдну причу о нашем свјештенству. Ова велика недаћа постала је по селима као и по варошима од скоро; али нећу рећи да нема ту и свештеничке кривце, особито у томе, што се пођекоји не умије да умјери у својим страстима, а највише у пићу.

— Ако се свјештенство не умије баш „фино“ у друштву наћи, ја мислим да није кроз то и неваљало, као што рекох да није криво што је на ниском ступњу образовања и што је слабог материјалног стања. На пошљетку оно се не може потаманити и оборит као стара кућа, но треба оставит времену; јер оваке ствари требају баш доста времена, да се поправе.

Елем, с обзиром ваљда на његово образовање, нашег свјештенства нема у црквеним општинским управама. Оно јест народни слуга, али зато не безправна чињеница. Ја га овим не пењем на пресједничко мјесто, него желим да се и српски свјештеник нађе у општини као савјетујући члан, које као народном законоши и приличи. Држим да ми тим поступком убијамо важност нашег свјештенства не само пред страним свијетом но и пред масом свога народа. Тим је свјештеник и сувише понижен а и сама општина губи од своје важности тим поступком, јер народ мисли: Ђе законоше нема ту није по закону. Ја тврдим да општина не би изгубила ништа кроз то, ако би се у њеној сједници и српски свјештеник види, који заједно са њима носи крет народног мучног живота. — Ако свјештеник данас не може много учинити својом умном снагом може својим светим чином, кога на себи носи може тиме што је српски свјештеник. У противном случају не чудимо се, ако који свјештеник обрне народу односно општини леђа. Треба са дружењем и са призивањем свјештеника у свој круг доказати народу да се живи духом закона црквеног, који нас упућује да будемо људи на земљи и анђели на небесима. —

Данас српски се свјештеник позива у дом кад је неопходно потребан; другом којом приликом, н. пр. кад се браћа дијеле и у случајевима томе подобним српског свјештеника нема, као да је он неко извањи, као да он по дужности његовој нема права да буде и отац и брат. Доста жалосно и наопако је овако мишљење, које се, као што се види и у дјелу приводи. Заборавља се на велику жалост да свјештеников приступ при сваком мало важном чину у српском дому, чини те тај чин буде важан па и освећен. Није ли тако, руку на срце, или, како се каже, прст на чело — па одговори. — Као да је прошло вријеме да и сиједи власи приступају руци свјештениковој — наступило је доба омаловажавања свјештеникове личности па и чина. Ово омало-

важавање је од онда, од кад и најпростији странац може на збору казати: „шта зна ваш попо он је оваки, он је онаки“; па и од онда, од кад наше учитељство поче викати противу „поповштине“, као да је и оно само сву арапску мудроет кашиком посркало; не имајући ни мало на уму да се кроз то убија углед свјештеника, те се и народ одбија не само од њега него и од цркве, па и од школе, која данас без цркве и „поповштине“ мора изданути. Нека је част оном учитељу, па макар он био Србин чак иза Дунава, који каже да је недаћа народна недаћа и његова, који тако осјећа па и ради тако; нека је част свакоме кога боли народна боља и који се труди, да се боља не окрене на горе са немјесним поступком према њој.

Готово већина мисли, да свјештеник мора само оно чинити што му у требнику пише, и та већина захтјева да он то чини, па макар какви ми били према њему. — Кад се у дому што догоди, да се свјештеник треба звати, само слуга оде по њега; па ако исти одмах не дође ту су ти одмах пребацавања и то пред својим млађим, те није ни чудо што је сваком, па и школкем ђетету прирасла капа за главу, кад прође испред свјештеника. Свјештеник мора одазвати се првом позиву, ја то одобравам, јер му је то дужност, али барем треба да је зато и као што треба, ако ништа, и оно предрусетнут. —

Јест; он мора и онда, кад је болестан, као и онда, кад је здрав; и онда кад је жалостан као и онда, кад је радостан, и кад може и кад не може — он мора пјевати, кад му се не пјева а кукати, кад му се не кука. То му је дужност па био гладан или жедан, био бос или го, био дан или ноћ, било љето или зима — он мора то му је дужност, и ја велим; али велим и то, да се пристојно мора причекат и наградит. Је ли тако?! Мислим да јесте, ако се хоће да одговори дужности, коју ми имамо према своје свјештенику, не само као његови парохијани, него као православни Срби. —

Људи чистих правослвних и српских мисли, који мало дубље гледају у Србина, у његов карактер и у његове светиње; виде јасно, да је црква, школа, свештенство и учитељство четири нераздвојна стуба, који подржавају жртвеник на коме све то свијетли чисто православље, српска народна вјера, име, језик и обичаји; те је, сло-

бодно могу рећи, несмишљеност нападати на свјештенике и учитеље, а и заборављат цркву и школу.

Подучавати народ, да омрзне на свога свјештеника, значи одгуђити га од његове бијеле и свете цркве — чега данас на нашу велику жалост досте има — а народ, који се не сјети своје цркве ни седмога дана, значи, да је способан одрећи се и свога имена. — Хоћемо ли тај резултат?! Не Србине, ако Бога знаш и лијепу вјеру праједову љубиш; не дај да наш народ дође до

провалије, са које ће га западни повјетарац ћушнути у попор неповрата.

Зар немамо озбиљних мислилаца?!

Сама човјечанска дужност захтјева да имам поштовања према најсавршенијем дјелу божијих руку; а нама пак, као синовима српског рода, као ћеди духовних отаца српских свјештеника, пада у свету дужност, да докажемо да умијемо вршити и своје дужности као и права.

„Поминајте наставници вашја... ти бо бдјато душах ваших!“

С. Л. Пј.

Опис манастира Гомионице и његових старина.

(Свршетак.)

Године 1856. дочекује некако за овај крет Архимандрит Серафион Чекић из истог ман. а родом из села Слабиње код Костајнице, — па скупи новце и пошаље свога брата јеромонаха Партенију Давидовића у Травник, и даде му 113 дуката да даде свештеницима Адамовићима и Поповићу а уз то пошаље им и писмо. Овај јеромонах Партеније оде у Тривник, и даде новце и писмо, а они одговоре јеромонаху Партенију да они немогу њему дати крета због тога, да неби у путу имао какве неприлике, него му даду писмо на новце, и обећају му да ће они крет послати са робом преко Нике Крстановића трговца у Приједору, а јеромонах Партеније узме писмо и дође овдје у манах. и каже Архимандриту за крет, а и писмо му даде у коме је написано како ће исти крет доћи преко Нике Крстановића у Приједор и кад дође, како ће се јавити.

Прошло је скоро мјесец дана, али дође писмо Архимандриту од Нике Крстановића из Приједора, да дође и да однесе крет који је преко њега из Травника послат. — Архимандрит кад је писмо примио и прочитао, одма поручи у село по јеромонаха Давидовића, и кад овај дође, каже му да је добио писмо од Крстановића, да је донешен крет у Приједор, и да одма иде да га прими, него брата иди одма, и нареди момку нека нам одма коње опреми, а ти дођи одма па се опреми, а и ја ћу се опремити, па ћемо ићи у Приједор, тако и учине. — Чим су се они опремили и коњи су били опремити, одма узјаше коње и пођу у Приједор, уз пут ноће у

Тимару. — Сутра дан дођу у Приједор код трговца Нике Крстановића; овај их лијепо прими и дочека, и код себе на ручак позове, и они то учине, и једну ноћ код истог Нике преноће, сутра дан крену се рано из Приједора у манастир а уједно и крет са собом у калуфу понесу.

Архимандрит Серафион чим су одмакли од Приједора, преда торбу, што је био крет у њој своје брату јеромонаху Партенију, да он носи пред њим, а он ће за њим ићи, и кад су дошли манастиру, онда су осветили водицу и исти крет, и одијевали тропар „воздвиженију чеснаго крета“, и „возбраној војеводје“, и метнули крет на часну трапезу, а кад су пред цркву изишли, онда се изљубе и ове ријечи рекли: „да Бог да, да из ове наше свете обитељи нико ништа неда у залогу (реум, тутују), илити прода, док је Бога, сунца и мјесеца“, а онда изговоре још и ове ријечи: „услиши Господи желанија наша“.

Овај крет и данас у ман. на часној трапези стоји. Други пак, крет — врло лијепо израђен — (сребренопозлаћен) мањи је од великог крета, а мања је и израда, по тежини и величини пак на осми део није, као велики крет, а купит је за 1500 гроша чаршински.

Трећи пак крет дрвени, који је изображен са различитим иконама као што су: Благовјести, Рождество Христово, Преображеније, Цвијети, Богојавленије, Сретеније, Исус пред Пилатом, Распјатије Христово, Вознесеније свете Богородице, Лазарева субота, Недеља свију свети по силаску светога духа,

На овом истом крсту (дрвеном) налазе се и грчка слова написана на свакој икони, и могу се лијепо видети, (ваљда је у грчкој и правит?).

— Пети крст доста је велики.

Кад је Ц. К. војска прешла у Босну, дође један капетан Србин са својом компанијом у ман. Гомоницу, и уђе у цркву, да је види, и чим је униша у исту цркву, опази с' десне стране на целивачи, ђе је положио крст, прекрсти се и целива крст, и онда пети крст узме у своје руке и прегледа га, те онда окрену се игуману Партенију и рече му: „Оче Игумане! били ви овај крст продали, даћу вам педесет форинти, и други златан на мјесто њега овди ћу поставити на ово мјесто?“ а игуман му одговори: Господине! ја то несмијем учинити ни закакве новце, јербо то није моје, већ народно, а и старина је; онда замоли капетан игумана, да ако је могуће, да униђе у олтар да види шта има од старина? а овај га и уведе, и прегледа напред речене крстове, а тад се капетан стаде дивити том, од куда тако скупоцјене ствари у Босни? Игуман га затим проведе свуд око цркве, и унутра у ћелије, и све му покаже по ћелијама.

У порти манас. налази се напред речена житница (амбар) Ибрахимбега Џинића из Бањелуке спахије од истог манастира, кад је капетан чуо за ону житницу (амбар) да је турски рекне он: Оче игумане! што то не избаците из порте (авлије), а Игуман му одговори: несмијемо од Ибрахимбега, а капетан му рекне, дај мени дозволу ја ћу са својим сад момцима житницу (амбар) избацити ако хоћеш, и на ватри згорити, а игуман замоли капетана: немој Господине није никакве штете и несмета ту, за тим се капетан окрене својим момцима и оду отаџен даље својим путем.

У овом истом манас. налази се пет стародревних комада звјездица, и то су од праве чисте ерме, и то на двјема звјездицама налазе се слова споља и изнутра и то изнутра у првој звјездици стоје слова овака:

сноу свездицѣ приложи симо мнѣтвонѣи фочѣи и сараека рѣфета кѣионѣинскога (т. ј. златар) вахрам каведение прескветиѣ матерѣи. на 1774 †. Спољашна слова на овој истој звјездици много су већа и то овака:

† СЕ АГНАЦЪ БОЖИИ КЪ ЗЕМЛЕСИ. МИРО БОГРЪКЪИ. — ПРИШАДШИ: ИСТЯ. ВРХЪ ИДЕЖЕ БЕ ѿТРОЧЕ.

Изнутра у ове друге звјездице стоје слова овака: сѣ звездица ѿ манастира гомѣионице храмъ кѣ веденіе кѣце. — сковаю хѣвѣраѣ (Христифор) мѣ (мѣу) вѣдо за свои спомен. кѣ лѣто ЗѢД. (7230—1722). ѿца Іюсі. (мјесеца Јуна 19. — А на осталим трима звјездицама не има никаквих слова.

На копљу, које се налази на прокомидији стоје ова три слова: **Є Є Ѓ**. више ништа, ова три слова не знам шта значе.

Нашао сам у једном сандуку павту сребрено-седефли, и то лијеву, а десне нема никакво, на истој павти стоје слова изнутра овака: При. Ри. **У. Х. М. Г.** (т. ј. приложи Ристић у храм манас. Гомоницу.

Петохљебница, ђе стоји хљеб, пшеница, вино, јелеи и свијеће, и то је од чиста сребра. Тамо ђе се свијеће усађују стоји диречић са три лулице, а тај диречић начињен је на шест ћошета и на сваком ћошету стоји узбрдо написан оваки надпис: **трѣчѣѣ ѿнамастирѣ ва храмѣ кѣ ведениѣ прескветиѣ богородици и присно деви марѣи ѣ гомѣионицѣ еромонахъ стефанъ ѡѢѢД*** (1774) паѢросѣимовѣичѣ. Још имаду три чаше од чистог сребра ђе стоји пшеница, вино и јелеи, и на свакој чаши има по капак, а на сваком капку стоје слова овако, за пшеницу: **манастира сѣпетилевѣница: Є.** значи пет: **петохљебница**, за вино: **п:** **приложи ана кѣкосавлевићѣ. трѣдом еромонаха стефана.** и за јелеи — 1776. **гомѣионицѣ храмъ кѣ веденіе прескветиѣ богородици.**

У манастиру Гомионици налазе се три Антиминсе. На првом Антиминсу што се на њему божествена служба служи, има у врху Антиминса свете мошти. На дну пак истог Антиминса има написано пет редака, од којих се четири горња не могу никако прочитати, а пети редак стоји са словима као што је овдје наведено: **лѣтѣв гѣѣв 1739. ѿца іѣниѣ 4.** — На јужној страни истог Антиминса има још три редака од којих се не могу никако прочитати.

Други пак Антиминсе без свети мошти на којем стоји натпис овај: **жертвенѣи кѣжественѣѣ скѣщенѣ Госкѣщенѣ Босѣѣ одѣ прескѣщенѣишаго мѣтрополѣита Самѣоковскога Господѣна Ігнатѣѣ кѣ лѣтѣѣ спасѣтѣлно 1836. лѣтѣѣ сѣпѣтемѣвриѣѣ.** Овај Антиминсе само је поставит плавим платном.

У трећем Антинминеу неима ни слова нити је чим поставит нити се знаде од кога је Архие-реја посвећен ни кад је у ман. донешен-

Осим свега налази се у манастиру још два бакрена тањира (сахана,) — Приповједа се, да их је било дванајест комада, но да су их архи-јерејски момци кад су у манастир долазили раз-нијели. — На тим тањирима у размаку од четири прета, налази се на седам мјеста написане ове речи: **ІС+ХС** сіе блюдо — прінесе: **Гавріилъ**. — **Іеромонахъ**: гомионице — **Єзархъ** — гдѣна митро-полита — **Босанхаго ІММЗ**. (1747.) године.

Трудољубиви и врједни г. Владимир Кра-сић при опису манастира Пакре у листу „Стражи-лову“ у броју 48. 1886. год. дотиче се и манастира Гомионице на вели: „За несрећног рата с Тур-цима, године 1737. пресели се много народа српског из Босне и Херцеговине у Аустрију. Тада Турци попали и разоре многе цркве и ма-настире, па и св. воведенски манастир Гомионицу у Босни, опустоји је тада сасвим, а калуђери побјегну под окриље царско, оставивши све своје имање грабљивим непријатељима; и пребијајући се од мјеста до мјеста са својим вођом игуманом Пахомијем, дођу мјесеца октобра 1738. у Пак-рац, тадашњем владици Нићифору Стефановићу, и стапу му се молиги, да им даде какво мјесто за пребивање. — Овај им одреди, с пристанком св. анеких калуђера опустјелу Пакру, коју они понове и тако она оцет пропоја у славу божију

и на част вјере православне. Св. анеки калуђери дали су гомионичким „приволно писмо,“ у коме им се дају неке позластице, (види „Стражи-лово“ број 48. страна 1656—1657.)

Међу Гомионичким калуђерима био је и један из манастира Миљешева, гробног мјеста св. Саве. Од њега се сачувало више ствари и један сребрен крст, на којем је изрезан овај нат-пис: **Син крстъ шкова Силвестеръ Милешевацъ** за своју дѣшѣ і своихъ родителъ вѣ да их прости **Лето з. р. о. д. (7179=1671).**

У манастиру Пакри налази се једна велика плаштаница, која на велики петак представља гроб Христов. — Та је плаштаница пренешена из манастира Миљешева, — кад су Турци ту славу задужбину разорили, — у Босну, у манастир Гомионицу, а оданде је донешена године 1738. у манастир Пакру.

У олтару манастира Пакре налази се један стари дискос, на коме се чита ово: **Скова се салти дискос манстирѣ Пакри, иждиванијем игу-маном Гаврилом Давидовичем іермонахом Го-мионичаном 22. јула 1746.**

Садашње братство манастира Гомионице јесу ови:

Управитељ Гавро Стојнић свештеник, Пар-тевије Давидовић пропгуман и Герасим Кочић јеромонах.

Јован Новаковић

парох биетрички.

Конзисторијалне окружнице.

ОКРУЖНИЦА

сзему свештенству Добро-босанске Епархије.

Број 936. екс. 1886.

Од стране ове Духовне власти позива се сваки свештеник у Протопрезвитерату да у мјесецу Јануару, при почетку 1887 године поднесе надлежном протопрезвитерском уреду „исказ“, назначивши своје име и презиме, име своје парохије, број црква и манастира, број кућа и душа; извод крштене мушке и женске дјеце, извод вјенчани и умрли мушке и женске чељади у години 1884, 1885 и 1886, који ће исказ и извод дотични Протојереј или Администратор

по приложеном формулару тачно и вјерно увр-стити и овамо доставити.

У напријед ставља се у дужност Прото-презвитерском уреду, да сваке године има оваки исказ од поручног свештенства састављати и у своје врјеме овај конзисторији достављати.

Формулар, по коме ће се исказ у будуће са-стављати биће штампан у овогодишњем шематизму. Из конзис. сједнице у Сарајеву 10. Јула 1886.

АЕ и Митрополит Добро-босански

Ђорђе Николајевић.

Старе књиге.

(Паставак.)

24. Молитва ѿ свѣтѣхъ жрътѣхъ кнѣзѣхъ ѿ крѣвнѣномъ ѿ іеретикѣхъ.

25. Чинъ биваемкин на поставленіе свѣщеносца, и депотата.

26. Чинъ биваемкин на поставленіе чѣтца и пѣвца.

27. Чинъ биваемкин на поставленіе и подіаквна.

28. Чинъ биваемкин на поставленіе діаквна.

Пошле овога нема 10 листа, али ред „чинова“ под бројем: 25, 26, 27, и 28 свједоче да је овде на реду рукоположење свештеника. И ово се види да је нечија грабежљива рука хотимично ишчупала. Иза овога даље настају молитве и обред, који нема наслова. Наслов је отишао на ишчупаним листовима. Али опет по садржини молитава као и по упуствима пред молитвама види се да је вјенчавање (крунисање) царева. Јер пред једном молитвом стоји овако: „взымаіеть діадімоу и сапогы патріархѣхъ, и даіеть ихъ вистнароу. ащели хотѣ и вкнчатисе съ црѣвѣ или дѣци. или жена не даіеть діадімоу вистнароу и т. д.

На другом мјесту стоји: „взымаіеть ѿ антимиція стѣкмоу патріархѣхъ, и дрѣжно съ вѣкма роукама вкнчаваіеть іего гліе. въ ние щца и т. д. И сіа оубо бивають, іегда црѣ вкнчаваіетьсе.

29. Молитва на поставленіе кесара и деспота и инымъ властемъ.

30. Молитва въ сѣкорѣхъ кнезь хотещихъ власти приети великіе ѿ цра.

31. Молитви биваіеме на великомъ сѣкорѣхъ ѿ ходещоу патріархоу въ поутѣшствіе и пакы приходящѣхъ.

32. Молитви въ еже назнаменати ѿ троча.

33. Молитви іеже сѣтворити углашенаго.

Ово је крштење, само нема апостола и евангелија нити пак показује да се чита, а иначе је крштење као и у данашњим требницама са неким само формалним разликама.

34. Сице приемиемъ приходящихъ ѿ латинскіе вѣкры къ нашей правей вѣкри.

Одрицање је овако: ѿрцадшли се вѣкры латинскіе и соуботства еже петрѣ гоугнивы вѣрымѣхъ оуставил іе.

Гліеть ѿнѣ ѿтрычаюсе его и всѣго оученна латинскаго и ѿпрѣснѣкка ихъ и соуботства ихъ.

Затим „вѣроу“ и једна молитва, а после даје му се вода те се умије по лицу и рукама „Имажетъ его мѣромъ стѣмъ іакоже и новокрщеннаго.

Најпосле заповједи му се да неједе мяса за седам дана, а у осми дан да се умије на чистом мјесту гдје се не гази ногама.

35. Чинъ биваемкин на братосѣтвореніе.

За овај чин побратинства у великом руском требнику каже да је царским законом у русији забрањен.

36. Чинъ биваемкин на ѿброученіе. Иза овога одмах вјенчање. Пред прокимном апостола стоји овако: „И емъ женоу за десноую роукоу и даю моужоу въ десноую роукоу.“ Према овоме правилно је који свештеници на овом мјесту пред апостолом састављају руке младенцима. И то десну и десну руку, а не све четири руке десну и десну, лијеву и лијеву, као што сам имао прилике код аустријских свештеника видити. Мене је бар тако свештеник вјенчао саставивши моје обје и невјестине обје руке. Моју десну и њену десну, моју лијеву и њену лијеву.

Апостол није онај који је у данашњим требницама, а евангелије је исто.

При облажењу око стола није „Исане ликѣ“ већ молитва: „Господи, господи призри с небесе“

37. Молитва юже гліеть іерен прощеноу за грѣхн.

38. Молитва на основаніе цркви ѿ архіереиѣхъ.

39. Молитва на вѣ друженіе честиаго крста.

Више штампаних листа нема а дали је било незна се, али има још на крају 30 листа писаних, и то артија је иста онака као и у штампаним листовима. Језик и правопис исти је. Писано је доста читко црвеним и црним мастилом.

У овом рукопису изложена су разна правила и заповједи, како треба празновати празнике и светитеље; који празник треба празновати цио дан; који само до подне, а који тек само са лакшим радovima проводи и т. д.

Налазе се и степени сроства забрањени и дозвољени са нарочитим објашнењима, као и то које птице и животиње нетреба јести и многе разне заповједи веће и мање.

Овај рукопис почиње се са заповједи за празнике овако :

40. Съ вѣм починаем правило стѣх аплѣ и стѣх прѣбвѣных и крѣпосных ѡцѣ наших з го съвора ѡ вѣрѣх и людѣх мирскихъ заповѣди вѣсакіе. Язъ петръ и пакль аплы Хсѣмъ заповѣдаемъ ракомъ Хсѣмъ ѡ дѣланіи члчскихъ еже дѣлати и т. д.

И у Модричкој цркви налази се један минеј Србуља. У почетку и на крају нема свију листа, а у њему има овака записка :

„Пресвѣщеніишемъ оцѣмъ и Господниѣмъ Митрополитѣмъ Стеванѣмъ владциѣмъ Срѣгѣгѣвачкомъ“.

„Митрополитъ Стеванъ Трѣвнинацъ завладичисѣ ЯМЧ лето. и то се лето престави владика Яксентіе Богъ да га прости“.

Према овоме Митрополитъ Стеванъ завладичисѣ се је 1790. године.

У овом минеју још има неколико мањих записака.

(Свршиће се.)

Разно.

Богојављенска литија. Ове године обављена је богојављенска литија и водосвећење на сјајан начин а уз врло красно и угодно вријеме. Ова свечаност у нашем мјесту тога дана текла је овим редом: У новој цркви чинодјејствовао је високопреосвештени г. Митрополит Ђорђевић са више свештеника из мјеста и околине. Црква је била дупком пуна побожног народа из мјеста и из околних села. На светој литургији пјевао је мушки збор појача Срба занатлија под управом коровође учитеља г. Николе Тајшановића. Око 8¼ сах. при свршетку св. литургије дошла је пред цркву једна чета војника Срба са војном музиком, а на скоро за тијем дошао је у цркву поглавар земље преуз. гоп. барон Апел у свечаној униформи. Тачно у 9. сах. кренула је литија из цркве уз свирку музике и пјевањем свјештенства и збора појача. Напријед су ишли сељаци са многим црквеним барјацима, за њима музика и чета војника, па школска младеж из градских осн. школа, препарандије, гимназије и трговачке школе, за овима ученици из српских

школа са својом школеком заставом, иза ових ђеца обучена у црквене одежде са чирацима, па онда појачи, свештенство два и два (на броју 14 њих), Митрополит под небом са крестом и жезлом у рукама; за небом ишао је поглавар земље, грађански доглавник барон Кучера, руски конзул Бакунини и на пошљетку остали чиновници и официри и множина мушког и женског дѣлаћег свијета.

Литија је упутила се кроз Франц-Јосифову улицу и ишла је преко латинске Ћуприје кроз цареву улицу па преко шехер-Бѣхајиног моста на бентбашку улицу поред ријеке Миљацке до на извор Пјенкавац, гдѣ је било украшено мјесто са заставама и зеленилом и гдѣ се је водица осветила.

Док је литија пролазила кроз поменуте улице, сви су дућани били затворени, а при идењу кроз те улице непрестано су грували топови са варошке тврђаве. За вријеме свећења водике, пуцала је почасна чета војника пет пута, а иза сваког тог пуцања избачено је по неколико метака топовских. За вријеме идења ове

лителије на Бентбашу и повратка исте — која је у најљепшем реду прошла — брујала су звона на објема православним црквама. Када је свршено водосвећење, вратила се је литија истим редом бентбашком улицом кроз нову тесту и Ђемалушу у нову цркву. Пред црквом високо-преосвештени гоп. Митрополит благословио је војнике, и захвалио поглавару земље и свима осталим, који су својим присуством увеличали ову свечаност српско-православне цркве и народа.

Заиста од свију свечаности може се рећи богојвљенска је литија и водосвећење у Сарајеву највеличанственија у народу српском.

Прослава св. Саве просвјетитеља и првог Архиепископа српског у Сарајеву, и то:

I. У старој цркви и српској школи. Као сваке, тако и ове године, прослављен је празник св. Саве свечаним начином у Сарајеву. Тога дана служио је у старој цркви високопреосвештени гоп. Митрополит Ђорђе са више свјештеника. На литургији пјевао је мушки збор састављен од Срба занатлија под управом гоп. учитеља Николе Тајшановића. После је одијеване пјесме св. Сави иза пречасне, са анвона држао је сходну бесједу свештеник Стево Тривковић, парох осјечко-блажујски. У бесједи је легитимично изнио рад и заслуге нашег просвјетитеља за православну цркву и српски род, дотакао се је још и наше српске болести: неслоге и партичаности, које нам је главни узрок нашег назадка и опадања; поред тога напоменуо је да ниједне корисне зидруге и по цркву и народ немамо.

Послије литургије и одшуста забрујаше звона на цркви и тад крену се литија, — пјевајући тропар празнику — у дворану српске школе. Пред литијом ношено је кољиво које је стављено било на приправљени сто са судом водике. Дворана је била дупком пуна свијета обојега спола и школеке младежи. По освећењу водике и преливања кољива, говорио је гоп. учитељ Никола Кашиковић, у коме је говору вјешто истакао у главним а кратким цртама нашу историчну прошлост: славу и патњу, неслогу и немарност нашу. Уједно надовезао томе и значај српске школе и корист њену за будућност наше младежи и народа српског. После је овог говора прочитана су имена родољубивих фундатора школских из пређашњих времена, којима се је придружио и у најновије ово вријеме приличан број завјештача. Жели ли би и дај Боже, да лијепе

мисли и ријечи у говорима г. Тривковића и г. Кашиковића, које су пуне поуке за нас, не буду у вијетар изговорене, него нека падну на добру њиву Србинова срца и воље, те да се латимо свега онога што нам је могуће према приликама ради битне користи и напредка за цркву и школу нашу.

Пошто је раздавано кољиво присутним и младежи, литија се врати у стару цркву у оном реду, којим је и дошла биле у дворану.

II. У новој цркви и вел. гимназији. Има већ више година како се српски просвјетитељ св. Сава, дозволом високе земаљске владе, на достојан начин слави и у овдашњој великој гимназији, гђе се сакуља многобројна српска младеж из овдашњих просвјетних завода, да се попрека светосавском водиком и оснажи упоменом на дјела и заслуге за православље и Српство свога дичног светитеља.

Красно је и лијепо прослављен св. Сава и ове године у вел. гимназији.

На св. литургији у новој цркви служили су вјероучитељи г. г. Гавро Бољарић и Петар Ђелић. После је „БСДн имл Господић“, кренула је литија у гимназију.

За барјацима ишла је у реду женска градска за тим основна мушка школа, онда трговачка школа и гимназиста. Десно и лијево око свештеника у шпалериу ишли су приправници оvd. учитељске школе пјевајући тропар празнику.

У цртачкој дворани гимназиској намјештен је био сто на ком је стајало светосавско кољиво и вода за освећење.

Осим великог броја школеке младежи слегао се је ту и приличан број грађана обојега спола.

Освећење водике обавили су поменути вјероучитељи; а за тим је гоп. Ђелић проговорио сходну и лијепу бесједу, у којој је истакао све врлине светитељеве и заслуге његове за цркву и народ српски. Позвао је младеж да се угледа на св. Саву, да се труди и учи, да истрајано ради на усавршењу своје умне снаге. Предочио јој је околности у којим се она данас налази, рекао је да такве згоде и прилике не имађаше ранији подмладак наше „поносне Босне“. Затим је позвао младеж да кликне за здравље Његовог Величанства; на што су гимназијалци са препарандима под управом г. Тајшановића одијевали „царевку“, а за тим на поклик високом министарству и влади овдашњој „млогоја љета“.

Овој свечаности присуствовали су од стране вис. земаљске владе подтајник г. Љ. Дулуш, професорско особље гимназијално са управитељем госп. Н-манићем, учитељство препарандије и основне школе са равнатељем г. М. Гривићем, учитељство трговачке школе са равнатељем г. Блажековићем, учитељице овд. градске школе са равнатељицом госпођом Лајер и приличан број ђечијех родитеља.

За вријеме литије, при осећењу воде и дијелењу кољива, владао је подпун мир и ред, што се старјешинама и учитељима дотичних школа у заслугу уписати има.

Кољиво је и ове година по наредби и жељи високе владе укусно и лијепо приредила учитељица градске ђевојачке школе госпођа Евица Сарајевчић. Хвала јој на труду.

III. Вечерња бесједа са игранком. У вечер је била бесједа са игранком у овдашњој позоришној дворани, као што се може виђети из програма светосавске бесједе, што је приредила срп. прав. основна школа у Сарајеву у корист фонда сиромашних ђака ове школе: 1. Увеликнимо с љубави, од К. Станковића пјева мјешовити лик. — 2. Поздравни говор, говори госп. Стеван Калуђерчић. — 3. Три српске пјесме, од др. Ј. Пачу-а, пјева мјешовити лик. — 4. Усамљена Српкиња, од Л. Станковића, декл. Мара Обућина уч. III. раз. српске нар. школе. — 5. Тице селице, од Мите Топаловића, пјевају у два гласа ученици срп. школе. — 6. Диоба Јакшића, срп. нар. пјесма уз гусле пјева Вукан Гољанин. — 7. Бачки напјеву, од др. Ј. Пачу-а, пјева мјешовити лик. — На бадњи дан, шаљива игра у једној радњи од К. Трифковића, преставаљају дилетанти: г г. Ристо Самоуковић, Мића Деспић, Милан Деспић, Лазо Пушић, гђице: А. Х. Ристићева и Јелка Савићева.

Ова бесједа са оваким програмом изведена је лијепо на задовољство присутних, а једино припада похвала учитељу г. Стеви Калуђерчићу, који је неуморно радио и труд улагао да се изведе, и која је под његовом управом на позорници роковођена.

Свијета је било много и сва су мјеста била заузета. Осим тога били су Њег. преузвишеност поглавар земље барон Апел са бароницом; подмаршал г. Давид са супругом и ћерком; земаљ.

доглавник барон Кучера; админ. директор госп. Сауервалд и руски консул Бакунини.

Само би имао примјетити да се у будуће изоставе шаљиви комади и неке игре, као: мазурка, полка, транблан и т. д. Прилични је би било да се за овакову српску бесједу на дан прославе св. Саве узме који комад из наше народне историје, а тако исто да искључиво буду одабране и све народне игре. Тиме би тек онда имала ова бесједа свој народни тип и значај и онда би се могло виђети више Српкиња и Срба у лијепој народној ношњи без којикаких репова и фракова са бијелим рукавицама. А тако исто и на бини позоришној боље би било виђети судјеловаче у бесједи са народном ношњом. Своје чувајмо и негујмо, па смо онда достојни синови и кћери свога народа.

Парастос за упокој душе престолонашљедника Рудолфа, држан је у вторник 24. Јануара ове године у 9. сахати у овдашњој новој православној цркви. Његово високопреосвештенство господин митрополит Ђорђевије са два архимандрита, два протојереја и 10 јереја обавио је овај обред уз врло складно појање пјевачког збора занатлијског, које је поред појања свештеничког увеличало ову црквену функцију. На сред цркве био је постављен сто на коме је стајало: крет, евангелије, кољиво са горућим свечњацама, са стране на свакој стајале су по 6 дјевојчица у бијелим хаљинама држећи у рукама упаљене свијеће, г. митрополит са свештенством стајао пред столом у мантији и са митром на глава и патарицом у руци.

Парастосу присуствовали су гђа. п. Давид са ћерком, грађ доглавник барон Кучера, правос. управитељ г. Ангер, бригадир ген. Огровић, велики број вишег чиновништва и часништва, правосл. општина и многобројна публика мјестна и аустро-угарска; ученици и ученице вјере прав. са наставницима из свију овд. школа.

По свршетку парастоса г. Митрополит изразио је грађанском доглавнику саучешће за умрлим покојником.

Овдје непропушта се напоменути да је Њег. високопреосвештенство са свештенством и срп. православ. црквеном општином ишао у Петак 20 јануар у конач поглавару земље и грађан. доглав. да изјави дубоко сажаљење за умрлим царевећем. Од дана када је дошла вијест да је царевећ умро, звона су са обје православне цркве за три дана звонила и то три пут на дан, у јутру у подне и у вечер.